

Lezingverslag

Aart van der Spoel

Broedende steltlopers op de Russische toendra.

Op 18 september 2002, zeventien aanwezigen.

Grenzend aan de Noordelijke Ijszee, in het midden van Siberië, ligt het Tajmyr-schiereiland. Vlakbij de plaats Dikson bevindt zich het biologisch station Willem Barentsz. Dit station, dat mede gefinancierd is door Nederland, herbergt zomers vaak Nederlandse biologen. Hans Schekkerman en Ingrid Tulp waren hier de afgelopen drie jaren en deden er onderzoek. Hans vertelt erover.

De vraag die zij zich gesteld hebben was hoe het zit met de link tussen het Nederlandse Wad en de toendra. Vetten de steltlopers hier op en wat vertellen de vertrekdatum en hun gewicht over het broedsucces? Welke gevolgen heeft dit voor de populatie? De biologen stuiten op vele problemen: hoe vang je de steltlopers en waar doe je dat? Slagnetten in combinatie met het afdraaien van een bandje werkt goed, maar dit is alleen op de rand van sneeuw en ontdooide vlakten effectief. Als er dus geen sneeuw ligt is het een stuk moeilijker.

De drie jaren waren zeer divers: een jaar met weinig sneeuw, een jaar met veel sneeuw die snel verdween en een jaar met veel sneeuw die lang bleef liggen.

De gekleurde vogels kunnen goed gevolgd worden maar veel gevangen vogels zijn doortrekkers. Alleen Bontjes zijn enigszins plaatsrouw, Kleine Strandlopers daarentegen absoluut niet. De broedzorg van de steltlopers is nogal verschillend. Krombekken laten hun vrouwtjes het broedsel verzorgen. Bij Kleine Strandlopers mogen de mannetjes het opknappen. De vrouwtjes gaan elders (vaak noordelijker) met een ander mannetje wat nieuwe eieren produceren. Bij Bontjes mogen ook de mannetjes het broedsel verzorgen. Jonge Kleine Strandlopers zijn na twee weken

vliegvlug en al na drie weken gaan ze met nog onvolgroeide vleugels op trek. Steltlopers foerageren vooral op emelten, de larven van langpootmuggen. De insectenaantalontwikkeling loopt parallel aan de temperatuur maar meestal ligt de piek begin juli. Steltlopers die vroeg beginnen hebben een grotere kans op een succesvol vervolgletsel (na predatie bijvoorbeeld).

Ook hier is het broeikas effect waarschijnlijk aanwezig. Metingen bij Dikson over een termijn van 10 jaar laten een duidelijke temperatuurstijging zien. Wat hier het gevolg van is, is onduidelijk. Een hogere temperatuur geeft een langer seizoen en meer insecten. Als dit echter gepaard gaat met meer neerslag (sneeuw) kan het seizoen per saldo korter worden (dit is in Groenland aangetoond). Soms is er veel predatie. In jaren met veel lemmingen is de predatie vrijwel nihil. De vraag die de biologen zich gesteld hebben is nog lang niet beantwoord. Langetermijnstudies ontbreken nog en er is een enorme variatie in temperatuursverloop.

Tijdens de lezing worden behalve grafieken fraaie dia's vertoond en de volgende soorten (al dan niet in de hand) passeren de revue: Bonte Strandloper, Kanoetstrandloper, Krombekstrandloper, Morinelplevier, Sneeuwuil, Rotgans, siberische lemming, gekraagde lemming, poolvos, Rosse Franjepoot, Gestreepte Strandloper, beluga's in groepen op de rivier, Kleinste Jager, Kleine Goudplevier, Steenloper, een half miljoen wilde rendieren, Middelste Jager, dryas (een parnassia-achtig bloempje), Kleine Strandloper, Alpensneeuwhoen, Koningseider, Slechtvalk en Roodhalsgans. De lezing was interessant en onderhoudend. Om elf uur moesten we toch de zaal uit.

